

Quo vadis. Kam kráčíš, české školství? Odpovídá Jiří Málek

„Toto téma vyvolává velkou diskusi a nesmiřitelná stanoviska,“ říká bývalý rektor Univerzity Pardubice

Rozhovor

Holice/Pardubice – Doba je plná změn, novel a úprav zákonů, které jsou mnohdy vzápětí zase zavrhovány.

Odpovědi na otázku, kam kráčí české školství, hledaly Studoviny u významné východočeské osobnosti, vědeckého pracovníka a bývalého rektora Univerzity Pardubice **Jiřího Mála** (na snímku).

Ministerstvo školství zveřejnilo informaci, že se od příštího roku chystá zpoplatnit studium i na veřejných vysokých školách. V čem vidíte pozitivní a stinné stránky tohoto kroku?

Toto téma vyvolává velkou diskusi a nesmiřitelná stanoviska. Na první pohled se zdá, že by stát měl zajistit bezplatné vzdělávání pro všechny, kteří se vzdělávat chtějí. Ve skutečnosti to pak vypadá tak, že se na financování vysokých škol podílí i ti daňoví poplatníci, kteří na vysokých školách nestudovali a ani jejich potomci studovat nebudou.

Do jisté míry je to oprávněný požadavek. Problém nastává v okamžiku, kdy počet vysokých škol, jejich velikost i počet studujících narostou do takové míry, že je systém bezplatného školství neudržitelný. Pozitivní toho kroku spočívají v tom, že se sami studenti budou podílet (i když jen velmi malou měrou) na nákladech svého studia. Dále pak vysoké školy získají další zdroje, které nepochoybně využijí na zkvalitnění studia, nebo na cílenou podporu ve formě stipendií. Lze očekávat, že i v tomto systému některé obory nebudou poplatky vyžadovat, protože je získají například od sponzorů. Stinné stránky mohou spočívat v nepopularitě tohoto kroku. Jisté

se najdou lidé, kteří budou varovat před elitářstvím, uzavřením možnosti studovat pro studenty ze sociálně slabších a početnějších rodin.

O konkrétní částku na školné se vedou a zřejmě ještě povedou věcné diskuse, jaká je podle vás její přijatelná výše? Co by měli dělat nadaní studenti, například z vícečetných rodin, kteří si školné nemohou dovolit?

Dovedu si představit poplatek za studium v rozumně vyšší (do pěti tisíc korun za akademický rok). To je částka, kterou lze vydělat na prázdninové brigádě a neměla by být problémem ani pro studenty z početnějších a sociálně znevýhodněných rodin. Nejsem zastáncem bankovních půj-

ček, které skutečně mohou být problémem pro studenty i jejich rodiče. Je důležité, aby výše poplatku nepřevýšila onu zmíněnou hranici.

V posledních dvou třech letech uskutečnilo nebo navrhlo ministerstvo velké množství změn, mnohdy zase rychle rušených. Radí se ministerstvo školství s odborníky, jako jste vy, kteří se ve školství pohybují dlouhá léta a vidí situaci „zevnitř“? Existují nějaké poradní orgány?

V posledních letech se vedou obsáhlé diskuse hlavně o nové úpravě zákona pro oblast vysokých škol. Na potřebě některých změn se shodují jak představitelé ministerstva, tak i zástupci vysokých škol. Diskutuje se, zda tyto změny

zavádět postupně formou dílčích novel zákona, nebo spíše zásadní systémovou změnou. Poradní orgány určitě existují. Otázkou je, do jaké míry se jejich doporučeními ministerstvo řídí.

Jaké renomé mají české vysoké školy v zahraničí? Setkal jste se někdy během svých cest s opovrhujícími (radikálními) názory na stav českého školství? Byl pro vás návrat k vyučování v českém stylu náročný?

Záleží na tom, o kterých vysokých školách a fakultách hovoříme. I u konkrétních vysokých škol mohou existovat významné rozdíly v kvalitě. Proto je velmi důležité jednotlivé obory hodnotit, porovnávat a výsledky těchto

srovnání zveřejňovat. Světové univerzity se většinou hodnotí právě podle rozsahu a výsledků tohoto typu činnosti. Způsob výuky je často dán národními zvyklostmi a je mezinárodně obtížně porovnatelný. Podle mých zkušeností jsou kolegové v zahraničí zdvořilí a pozorní. Osobně jsem se nikdy nesetkal s radikálními či opovrhujícími názory na stav českého školství. Není k tomu ostatně ani důvod. Českým veřejným vysokým školám nechybí mnoho, snad trochu více zdravého soutěžení, otevření se světu a schopnosti soustředit zdroje do perspektivních směrů. To vše více souvisí s lidskou odvahou než s penězi. Návraty z dlouhodobějších zahraničních cest do českého prostředí nemusí být vždy jednoduché. Způsob výuky nemusí být tou hlavní příčinou.

Veřejnost mnohdy kriticky vnímá poměrně velké množství soukromých škol v Česku, zvláště pokud se objevují pochybnosti o kvalitě výuky a „nestandardním“ získávání diplomů. Je rozdíl v úrovni soukromých a veřejných škol? Může zavedení školného toto ovlivnit?

Problém není podle mého soudu v množství, ale v kvalitě. To platí pro soukromé i veřejné vysoké školy. Obecně platí, že kvalitní vysokou školu dělá hlavně propojení výuky s tvůrčí činností. To je podstatný rozdíl oproti střední škole. Studenti by se měli podílet třeba na výzkumných projektech svých učitelů a účastnit se odborných konferencí a debat. Zavedení poplatku za studium může vést k tomu, že si studenti i jejich rodiče tuto skutečnost více uvědomí.

(redakčně kráceno)
Anna Krátká, Aneta Vyehradová

studoviny.cz
projekt Unie vydavatelů ČR, o.s.

O co jde?

Studoviny.cz: projekt mediální gramotnosti vydavatelů českých deníků

Studenti sedmi vybraných moravských, českých a pražských středních škol dostanou v měsících říjnu až prosinci vždy jednotné téma, aktuálně jde o téma zápisného na státních vysokých školách, které se pokusí v duchu standardních novinových žánrů zpracovat.

„V dnešní době není problém informace vyhledat, ale vyznat se v nich a vybrat informace takové, které mají jistou vysokou míru výpovědní hodnoty,“ uvedl manažer pilotní části studentského projektu Roman Bajčan.

Tento projekt připravily regionální Deníky pod záštitou Unie vydavatelů České republiky. Zapojeny jsou do něj i ostatní deníky.

Jaký je hlavní cíl? Výroba informace

„Hlavním cílem je přiblížit „výrobu informace“, práce se zdroji a schopnost formulovat své myšlenky. Současně každý měsíc uspořádáme se studenty anketu, která vychází ze zadání hlavního tématu,“ sdělil Roman Bajčan.

Na říjnovou otázku, která zněla: jste pro zápisné/školné na státních vysokých školách, odpovědělo „ano“ 59 procent respondentů z celkové počtu 1189 studentů.

Současně z ankety vyplynulo, že 48 procent studentů je pro výši zápisného 8 tisíc korun ročně a že plných 73 procent si uvědomuje, že vysokoškolské vzdělání je investicí do budoucnosti. (zr)

VOX POPULI: Hlas lidu k poplatkům za vysoké školy

Holice – Od roku 2013 chystá stát novou formu placení školného na vysokých školách. Částka zápisného za jeden semestr se zřejmě bude pohybovat do deseti tisíc korun. Studenti by měli mít možnost i výhodné půjčky. Jak daleko o školném ví veřejnost?

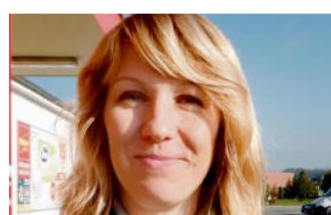
1. Jsou nyní zpoplatněny veřejné vysoké školy?
2. Mělo by se za studium platit? A pokud ano, jak vysoký by měl podle vás poplatek být?

A. Novotná a I. Dvořáková

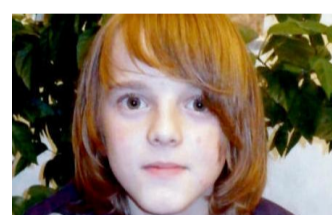
paní Shejbalová, Veliny

1. Mělo by být zpoplatněno pouze dálkové studium.
2. Ano i ne. Školné tak dva tisíce za semestr, aby na vysoké školy nepřijímali každého.

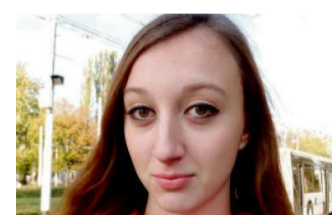
paní Brandová, Holice

1. Vážně netuším, myslím, že ano. Ano?
2. Manžel platil, ale to studoval dálkově a při práci. Spíš jsem proti školnému.

Řiša Macků, Holice

1. Je to dobrovolné, tak co!
2. Platit za školu by se asi nemělo. Nebo jo, stát si aspoň něco vydělá a bude mít na pány politiky, jako třeba Rath!

Aneta Nekovaříková, Lázně Bohdaneč

1. Víím, že teď se školné neplatí.
2. Asi by se ale platit mělo, podle mě by částka měla být zhruba tři tisíce korun.

pan Dvořák, Horní Jelení

1. Nic se neplatí.
2. Myslím, že jednoznačně by se platit nemělo. A když, tak minimální částku, jako třeba deset korun!

Je to černé a klepe to na dveře

Fejeton

Je to černé a klepe to na dveře. Co? Naše růžová budoucnost!

Píše se rok 2042. Oproti rokům minulým se objevila celá řada změn – menších či větších – ale všech stejně nepřijemných. Začalo to kdysi zavedením poplatků u lékaře, což bylo tenkrát logicky odůvodněno, a proto se lidé nebránili. O několik let později dostala vláda další skvělý nápad, jak přijít k penězům – zavedení poplatků za možnost vzdělávat se na vysokých školách. Když jsme se neohradili ani proti tomu, lavinu, jež následovala, už nešlo zastavit. Po špičkách našlapují smě-

rem ke vchodu do zaměstnání. Ne, nesnažím se jít potichu, neschovávám se... Chci pouze jít levně. Při každém kroku se na městském chodníku rozsvítí sektor, kam jsem šlápla, a počet kroků společně s plochou došlapu se mi účtuje co by opotřebením chodníku. U vchodu do zaměstnání už čeká automat. Prokáží se příložením zápěstí s implantovaným čipem a zaplatím. Projistotu si předplatím i cestu zpět.

Dveře po mně našťestí žádné peníze nechtějí, ale už u pojiždného schodiště musím opět platit. Před příchodem do kanceláře mě čeká ještě kontrola, kde musím zaplatit za to, že jsem si přinesla svůj oběd. Pak už to jde ráz na ráz: po-

platek za rezervaci místa k sezení, poplatek za použití počítače, poplatek za světlo, poplatek za WC, příplatek za pitnou vodu... Dokonce i zrcadlo je temně matné a fungovat začne jenom po zaplacení.

Po uplynutí pracovní doby mi v kapse cinkají dvě poslední mince. Zajdu si proto vybrat výplatu za dnešní den.

Automat si vyžádá mé poslední drobné a pak mi vydá peníze na jídlo a zítřejší cestu do práce.

Při odchodu se zastavím v kanceláři, opět se prokáží čipem a zaplatím dvě poslední dnešní taxy – za čas strávený v této budově a za objem vzduchu, který jsem tu dnes vydýchala. Pavlína Průšová

